

Рейтинг

Арсен Каноков асламлы информация органлазга артыкъда бек ачыкъ болгъан юч оноучуну санындагы

Ноябры итогларыни көре, Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Арсен Каноков бизни къыралда асламлы информация органлазга артыкъда бек ачыкъ болгъан оноучуну санына киргенди. РФ-ни субъектлерини башчыларыны 2012 жылда ноябрыге медиарейтинглерин «Мониторинги миллет службасы» - Жалын чакъсыз политика тинтүүлени институту хазырлаганды. Информация ачыкълыкъга багъа бичилген заманда, оноучу бла ушакъланы, аны слешюну, сөзлери бла публикацияларында аны аты сазынналган билдирүүлени саны теггештирилди. Федеральнй эм регион асламлы информация органлазда башчыны оюмлары юлгоге келтирилген билдирүүлери дагында аны Твиттерде неда stan1-элем блогга комментарийлери да къошулалды.

Арсен Каноков бек ачыкъ юч оноучуну санына республиканы правительствону отставкага жиберген деген оноучу хайырланди киргенди. Андан сора да, ол озган айда Твиттер микроблогу санына да бек көп чакъынандан бири болгъанлай къалганды. Бу рейтингде Ингуштияны башчысы Юнус-Бек Евкуров 13-чю, Ставрополь крайны губернатору Валерий Зеренков 29-чю,

КЪМР-ни башчысы Темурзояны Рашит 31-чи, Дагъыстаны оноучу Магомедсалам Магомедов 40-чы, Чечени лидер Рамазан Кадиров 58-чи, Севастопольдагы Арсен Каноков 71-чи тизинде болгъанларыни белгилеге оебиз.

ЮСОУПЛАНЫ Галина,
Сураты Р. ПАМИЕВ алганды.

Власть эм жамауат

Студентле министрге эс бөлүп

«Къырал сагъат» информация-жарыкъландыру проекте көре оноучу куллулчула бла тешишле андан ары бардырылалды. Бу жол КЪМР-ни оруну эм социальнй айнауы министри Тобейланы Альберт Къабарты-Малкъар къырал университетини Социальнй-умиддиар институтуну студенттерине къонакъда болганды. Алары араларында ушакъ шүбх эмда ачыкъ халда бардырылганды. Жашла бла къысла министрли ол башчылык этген ведометону эмда анга болгъандан башла учреждениланы ишлерини юс-

леринден халарына уллу эс буруп тынгылагъандыла, келери да берилди бергенди. Ала республикада къалай программа болгъанларыни, жашауда къалай бардырылгандылары, социальнй сферада тынгылы специалист болу ююн, не зат керек болгъанын да билгиле оебизденди.

Тобейланы Альберт университетни бошогъана аны министрствосуна бла учреждениланыны ишле килегиле болукълууда, алай алары араларында сайлау бел аяккъы барды, бек ала ала аны биллимерине къаралды, деп

эсертгенди. Дагында ол студентли информация-аналитика департамент бардыруу соцулгонин тинтилгенге тири къаула тышгъа чакъырганды. Алай департамент жаланда алада болгъанын, ол халкъ бла уллу иш бардырылганды да чертгенди. Студентлини, преподавательли да министрге соруулары бек көп эдиле. Алагъа бир жолгъа жууала берил бошар онг жокъ эди. Аны себепли аны кезилу тобешиуде сизерге оуоу этилгенди.

ТЕКУЛАНЫ Хауа.

Ырызаныкъ

Къонакъла бла къонакъбайла – ёмюрлеге къарындашла

Билдиргенбизча, 26-чы ноябрьде «Къонакъсыкъ» деген республиканы проект ишлен башлагъан эди, 30-чю ноябрьде уа Нарган элчи экинчи номерли школуда ол байрам халда жабылганды. Алай, бир бирлерине къонакъла барып, къарындашлык жорюткере ант этген сабийлеге ёмюрден ахыргъа дери шүбхлукъ энди башланды.

КЪМР-ни асламлы информация органла, жамауат эмда дин организацияла жаны бла министр Мухадим Кумахов бу проект Кавказда ёмюрден бери келген төреге көре къурагъанын чертгенди. Сөзюсю, адамгъа баласындан багъалы бер башында бир зат да жокъду. Алгъын Кавказда бир миллетли адамлары башха миллетли ююрлеге сабийлерини эки-юн жылгъа берип болгъандыла. Ала бир бирлерине чекисиз ушанганды. Бу тийреде жашагъан бир бирге иянуулулукъларын къарындашла багъалагъандыла. Бир бирге уллу шуй-сурмет этгенди.

Мухадим Кумахов: «Жашау сейирликиди, алай бек къыскады,

бир бирбизини таньыргъа ашыгъабыкъ», - дегенди.

Ызы бла сахнагъа Наргандан Кантемир Урусов бла Прохладнйден Александр Мироненко чакъырылды. Мироненко къабарты олда жашагъан төрт юноному бир заманда да унутурук туйоилме, дегенди. Ол школда сабиле анга саугъала бергенлерин, элде апала-ыннала да уллу хурмет этгенлерин айткъанды. Сора сөзюсю ахыранда Александр Мироненко: «Юниромден къалай айырылайым ансы, мен бу школда бек сыйою окъурукъ

Ахыры 2-чи бетдеди.

Жазылуу-2013

Багъалы окушту!

«Заман» - миллетбизини жангыз газетинди. Аны бетлеринде малкъар халкъны культурамасын, тарыхын, боюнгоу жашаууну, айткълык адамларын, жетишимлерини эмда жарысуларын юсонден басмаланын материалларыни сиз бир башха изданимда табалкъкъ туйоюлсиз.

Алайды да, жазылыгъыз, билеклик этиниз кеситиниз газетинизге! Жаны жылда да ол сизни кепин шукъууды, огууду сөз ичеришиз болуур деп ишанабыз.

«Заман» газетини фидкаллетмасы.

Бизини индексбиз - 51532

ТЁГЕРЕК СТОЛ

«Къызыл китабы» жангыдан

КЪМР-ни Парламентини Экология эм табиягъаты хайырлануу жаны бла комитетини башламчылыгъа бла «Тёгерек стол бардырылганды. Анда сөз Къабарты-Малкъарда табиягъаты энчи къоруланган жерлени сакълуу проблемалары созолгъанды. Жыйлыгъа къуудуретни къорулауы жууплы илиму институтуны бла ведомстволаны куллулчулары чакъырългъан эдиле.

Къабарты-Малкъарда табиягъаты энчи сакъланган федеральнй эм республика даражалы бир неча зона болгъанын айттырды. Сөз ююн, Къабарты-Малкъар бийик тау запоедик эм «Приэльбрусье» миллет парк федеральнй иеликдиле. Къырал табиягъат заказникле, табиягъаты эсертмелери, саулукъ-сакълууда хайырланган истончикле уа республикалы даражалыла. Жыйлыгъа бу жердеде табиягъаты, жаньуарлары сакълуу жаны бла къаллай иш толтурууу аны юсонден баргъанды олешюну.

Къабарты-Малкъарда та-

биягъаты энчи сакъланган жерлени дирекциясы» къырал учрежденияны директору Руслан Паков келтирген шартлагъа көре, республикада 3 заказник, ботанический багъа, табиягъаты 21 эсертмеси бардыла. Табиягъат эсертмелеге уа Чирик көл, Жылы суу, Чегем чучурла дегенча айбат жерле кирдиле. Битеу бу территорияда къудуретни сакълуу жаны бла энчи мадарлары бардырылгъа керекди. «Табиягъата адамдан уллу заран башха зат салмайды», - дегенди табиягъат эсертмеледе законсуу къурулуу ишле бар-

дырылгъанлары да айткъанды. Сөз ююн, Чегем чучурлада 12 къурулушдан 7-сини бир торло документли болмагъаны тохтадырылганды.

Руслан Мухамедович дирекцияны куллулчулары кийик жаньуарлары санын кёбейтуу жаны бла къаллай иш толтурууларыны юсонден да айткъанды. Ол оюм этгенден, берлеге, къамши берле эм хауле итле асыры көп жайылгъандан гышмылы хайьуанланы саны азайганды. Дагында ол табиягъатын жаньгъатуну, кир-кичкиден тазалауу, жерлени чеклерин белгилеуу юсонден да халпарлагъанды. Ол энчи сакъланган территорияда жерни приватизация этерге эркилик болмаса, бир торло къурулуш бардырылгъа эркилик берилмегини эсертгенден. Алай алачы чеклери шарт тохтадырылгандыла, аны хатасында жерлени болумун

белгилерге онг жокъду. «Жерлени кадастрини бардырыргъа керекди», - дегенди.

Спикерни орунбасары Натби Бозиев докладчы Черек чучурлада къурулушуну юсонден айткъаны эсертгенди. «Бери туристле көп келедиле, ала ны кюймай энди къалай тебериюк? Ол табиягъаты эсертмесиди, болсада аны къорулууну башха мадарларыны излерге керекди», - дегенди.

Къабарты-Малкъар бийик тау запоедикнини башчысыны экинчи Уналаны Илия а 1974 жылдан бери запоедикни жери торло-торло сылтаула бла къысартыла баргъанын айткъанды. Ол билдиргенча, 2012 жылда алгъаркълада сыйырылгъан 29 минг гектар жер артка къайтарылганды. Аны законсуу агъын молкге берген эдиле.

Ахыры 2-чи бетдеди.

ПАРЛАМЕНТ

Жашау болумланы игилендирирге - бир жолгъу ахча төлеу

КЪМР-ни Парламентини спикери Чеченланы Анаур Бардыргъан президиуму кезилу жыйлыгъуу органу пленар жыйлыгъуну 2012 жылда 13-чю декабрде бардырырга оуоу этгенди. Анда «Къабарты-Малкъар Республиканы 2013 жылгъа эмда 2014 эм 2015 план жыллагъа республикалы бюджетини юсонден» КЪМР-ни законуну проектини экинчи окулуунда сизерге белгиленди.

Андан сора президиуму членлери «Созге 2005 жылда 1-чи январьгъа дери тургъан вете-

ранланы, инвалидлени, сакъат сабийлери болгъан ююрлени жашуу журтла бла жалчытугъа социальнй болушукъ беруу жаны бла мадарларын жорукъларына бла формаларыны юсеринден» Къабарты-Малкъар Республиканы Законуну 3-1-чи статьясына тозетиуле кийириуну юсонден» законопроектини созгенди. Уруну, социальнй политика эмда сауулукъ сакълуу жаны бла комитетини председатели Жанатайлы Салим ол «Ветеранланы юсеринден» Федеральнй законуну 23.2-чи статьясына тозетиуле

кийириуну юсонден» Федеральнй закон къабил керюлгени бла байламлы жарашдырылганын анылаткъанды.

Анда көре, 2005 жылда 1-чи январьгъа дери созге тургъанлагъа жашуу журт сагып алдыргъа неда ишлерге бир кере ахча болушукъ берилди. Сөз гражданданы бу къауумларыны юсонден барды: инвалидле, урушуну бла къыгуваланы ветеранлары, аскерде куллулукъ этгенлеринде жаралы неда контузгъа болгъан, ачыгъан аскерчиле, алагъа тенг

этилген адамла, урушка къатышып сакъат болгъандан сора илгенлини, торло-торло къаууаланы ветеранларыны ююрлери, пленде илге, къыгуа баргъан жерледе белгисиз тас болгъанлагъа саналгъан аскерчиле эмда алагъа тенг этилгенлини ююрлери.

Жыйлыгъа парламентарийде РФ-ни башха субъектеринде коллегаларыны башламчыларына да къаргандыла.

АСЛАНБЕКЛАНЫ Х.

Кредитле

Процент ставкала азайгандыла

Сбербанк биринчи декабрден кредитле беруу жаны бла жангы акция бардырып башлагъанды. Аны кезиудеде ахча азайтылгъан процент ставка бла берилдикиди, деп билдиргендице банкны Къабарты-Малкъар Республикада бёномноу прессулукъсындан.

Алайды да, энди иш хакъларын Сбербанкни картчакъасы бла алгъанлагъа залогсуу неда адамны поручительствоуу бла юч айдан бир жылгъа дери сомла бла берилген кредитни процент ставкасы 13,9 процент болукълууду. Бир жылдан беш жылгъа дери берилгени уа ставкасы 17,9 процентди. Аккредитацияны өткен предприятиялы ишчилерине ахча бу жи келтиргенди. Ахча бу жи келтиргенди. Ахча бу жи келтиргенди. Ахча бу жи келтиргенди.

Сбербанкни 13,9 проценти башха финансий учреждениелары араларында эм ири предприятиялы ишчилерине ахча бу жи келтиргенди. Банк кредитни бергенде, бир торло комиссия ахча тыймагъаны да белгиленди. Хар ким кесини жашаууну страхование этсин деп алай ишле да жокъду хование. Аны болгъаны бла болмагъаны ююн процент ставка торленди» - дегенди.

Бизини корр.

Тобешуу

«Бизни къууанчларыбыз, жарысуларыбыз да бирдиле»

Патлиторк эм Черкесск епархияланы башчысы Феофилак Къабарты-Малкъаргъа жолуклуугуну чеклеринде ИЧ ишле оргналда куллулукъ этгенлини устакъларын ёдоруу жаны бла Север Кавказ институту - РФ-ни МВД-сыны Крансодерда университетини бёномноуе - ишлегенле бла тобешигенди.

Феофилак биогонлюкде динни аманлап, аны ююу бла кеслерине тапкъкъ илзленге көп болгъанларын белгилегенди. Власть органла, полициячыла, дин куллулчула да биригип анга къажау турургъа керекди.

Сөз ююн, миллетчиле православнй килисаланы мигрантанлы орус тилге, росейли культурагъа, законлагъа юйретилери ююн аманлайдыла. «Биз Россейге тышандан келгенлени орусчагъа юйретилени билге некъ къажау тургъандыла? Ала, законланы бизиле, кеслерини православнй къоруулан башлары къыгуа деп къоркъгъандан. Ол адамлагъа уа ишчиле угъай, къулау керекдиле да, ма аны ююн», - дегенди.

Башха конфессияла бла байламлыкъланы юсонден да айткъанды Феофилак: «Муслиман эм христиан динле бирге ишлеу жаны бла биз энчи келишимле этмегенбиз, аны кереклиси да жокъду. Биз ол эркинликни төрелерибиз бирча болгъаны ююн алгъанды. Дагында Улуу Ата журт урушда, бир сатында туруп, къан төккенбиз, ол къайсы келишимден да къатыды. Бизни къууанчларыбыз, жарысуларыбыз да бирдиле», - дегенди.

Кавказ битеу халкълары да ата журт болгъанын энчи чертгенди Феофилак, ол кеси Грозниде туугъанды. Алай биогонлюкде уа, адамдын жореклерини къоркуу салып, ала мындан къачып кетерга этгенле бардыла. «Мен Къабарты-Малкъарда бир неча элде болгъаман. Анда жашагъанла титул илзленди бла бирге республикадан оруслаула да кетип баргъанларына жарыгъандыла.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Шимал Кавказ кюн сайын	Пелиуан Сарбий - мени анамы атасы эди	Къайсын бла сёлешиу	Аны назмуларында бир ёторюк нота жокъду
2 бет	3 бет	3 бет	4 бет

«Къызыл кытаны» жангыдан басмаларыа кереклисин айтхандыла сѐлешшуге къатышханла

Ахыры. Алып 1-чи бетдеди.

Энтта бир проблема – учу молкпе. «Апаны аспаны эни адамланкыды. Ала энци сакъланган зонга сугъанаклык этерге угуи демеиде. Алгарыраклда, законлагу бузуклуку этилип, аукцион бардырылганды эмда ыштууда учу молк кыралып, аны чеклери да белгиленгенди. Ол а энци сакъланган жерге кереки, алайда учулык бла кюрешиге жарамды», - дегенди.

Парламентни Экология эм табигъат байлыкъланы хайрылануу жаны бла комитетини председатели Виктор Несутелов а Эл молк министерствону, полкомочиларындан чыгъап, учу молк ачык аракъ этерге эркинлик бергенин чертегинди. Натби Бозиев да, бу иш кылай болганын Правительство тинтип, тиийиш эсгерту этерге кереклисин белгилегенди.

«Прэзильвуда» миллет паркни директору орунбасары Молланаты Тахир а бу жерде табигъатны, Кавказны эндемиклерин сакъларга сие эсек, туристле да арга жууналы болурга тиийилдише, дегенди. Он оюм этгенден, туристле паркта киргизилер иочун эмда ауур жок ташыган машинала да табигъатны кирлендиргенлери иочун ахча тѐлгерге керекди. Бу ахчаны уа Минги таугъа ырген алынтисини ызырандан кир-кылчикни кетерге, кызууретни кыруулау ишлерге берилге болукту, дегенди. Депутатла Молланаты Тахирге бу жаны бла предложение хазырлап, Парламенте берилге болукту, айташды. «Бу вопронун тинтип керюрге керекди. Паркда жану жолукчула кырап, бирге ишлегиленерин чертегинди. Алай динни жорууларга ала байлыкъла вопронлада ала байлыкъла жокдула. «Адамланы жарысуларын тамамлаганда, муслиманни организацияла бирге ишлегилисе. Сѐз очюно, Старорепле крайда кызыла жуулу кыксанлары иочун ала ишешколга кырайылдыла деген проблема чыккъанды. Бизни ол жаны бла синауубуз барды, килсизда дини школга кырыз, анда сабиле, орта школпадыла, билим аладыла, аны бла бирге уа дин тѐрелени да толтургуа онглары барды. Бу синаууну юсюнден муслиман организацияла айтханды», - дегенди. Христиан эм муслиман адамла койор кырауа эркинликте деп да соргандыла. Феофилакт эки жаш адам жашуаларын байларга сие эселе, ала бир бирлерине буну жорууларны толтургуа кеч салпык туюл эселе, эркиндиле, дегенди. Алай сабилерине кеслериин динлерин зор бла алдырырга жарамды. «Ала огтенден сора динни кеслери сайларга керекдиле», - дегенди.

Феофилакт башка сорупла да жуунала бергенди. Тобушуден сора уа ол институту музейи бла шагырейленгенди.

ТИКАЛАНЫ ОТИМА.

Михаил БИТОКОВ. Пенсия фонду Кыбарты-Малкырада блонмюно пресс-служба.

Жыйылуда «Росприроднадзорну» КъМР-де Управленийыны таматасы Асанланы Зейтун, Эл молк министерствону келечиси Мухаммед Матеуев, Тау жерлени экологияны институтуну директору Фатима Темботова да сѐлешгенди. Биринчи Аушгерде жыллы сууну хайрыланууну нызамга келтиривге кереклисин чертегинди. «Суу дарманлыды, алай аны хайрылануу бир нызамга келтирилгенди. Бусагъатда уа скважинаны да кенгертгенди», - дегенди.

Ол Тамбукан кѐню юсюнден да айтханды. Асан улун оюм этгенча, аны статусун минералный байлыкга болган энци федеральный зонга турлендиривге тиийлиди. Ол а кѐню дарманлы балчыгын сакъларга сие берлик эди. Фатима Темботова уа энци сакъланган жерле аз болгандарын, турист зоналада антропогенный басымлыкны

мониторингин бардырыса, учу ресурсланы тинтирге кереклисин чертегинди. Терк районда энци сакъланган ѳзени зона ачарга болуктун да айтханды. Кыбарты-Малкыра «Къызыл кытаны» жангыдан басмаларга кереклисин белгилегенди Фатима Темботова. «2006 жылда чыккъан китап ахырда жарамды, анда, башка кемчиликлени юслиренден айтмасакъа, алай аны жануларны, кырут-кымуурсакъланы саны кылайы бир болганы охунуна жазылмаганды», - дегенди.

«Къызыл кытаны» жангыдан басмаларга кереклисин «ѳтегер столга» къатышхала тюзге санагандыла, аны юсюнден Правительствога билдиривге кереклисин чертегинди. «Биз бу вопрону сюзгени 3-4 жыл бурын». Кыбарты-Малкырадан сора, «Къызыл кытабы» болмаган субъект жокду», - дегенди Бозиев.

Бийик тау институту бѐло-

Киши да сакламакган кыулукукга салыу

Ингушетианы башчы кадрла жаны бла экспериментни хайрыланганды. Республиканы правительствосу учу жылында Юнус-Бек Евкуров залда олтурганлагу байлы сорган эди: «Сизни арагызда республиканы правительствосу вице-премьери болурга сойген адам бармыды?». Арга биринчи болуп жууап берген спорт министрни орунбасары 34-жыллык Ахмед Арсамаков болганды. Ол, къолун кѳтѳрѳп, бойлы деген эди: «Кертисин айтханда, кѳпле соудиле, чек дегенде бу кыулукук профессионал кырауада биринчи атламы.»

Андан сора уа республиканы башчысы, правительствону председателине айланп, Арсамаковну вице-премьери кыулугуна салырга эм аны бла 5 аны ичинде ишлер ючюн, контрактны жарашдырырга буорган эди. Евкуров жангы вице-премьерге Ингушетида прокуратураны эки СМИ органыла ишлерине кураулуку этерге кереклигин билдирген эди. Алай олсагат охуна бойлы да чертегинди: «Арсамаков кесини борчларын толтуруа, андан ара ишлерге болукту, алай ол ишине тамалымасакъа уа, министрни орунбасарыны кулуугу арга кыайтарылык туюнды.»

Владикавказда трамвайлагуа - тиийиш эс

Север Осетияны ара шахарында эм эски жамауат транспорту андан ара игулендирюну мадалары этиледиле. Мында регионда биринчи болуп трамвай жоллада, релсы-ланы бир бирге къошулган жерлери алюминиймент адам хайрыланпын белгилангенди, дегенди ИТАР-ТАСС-ха Владикавказны жер-жерли самоуправленянысы администрациясында.

Бу торлю жангылык шахарда даурун 30 процентге, энергияны къоратылууду да иги кесеге азайтырга онг берилди. Транспортну теркиги къюриюлукте, релсы-ла алулу къюриюлукюделе. Республиканы властылары оюларына кѳре уа, бу жамауат транспорт мында жаанда декоративный жаны бла айбатлау амал болуп къалмай, пассажирлени жумушларын жалчытууну кыяматты амалы болуп турады.

Юг Осетияны экономикасы терк айныркыды

Россей умут этгенча, Юг Осетияны экономикасы 2014 жылдан тебиреп айынуу жолуна чыгарылат. Аны юсюнден журналистлеге Россейли правительствону вице-премьери, Шимал-Кавказ федеральный округда толу пономочилы келечи Александр Хлопонин правительствола аралы комиссияны кѳзюлу жылылууну ахырлатма айтханды.

Ол жыйылуда РФ-ни бла Юг Осетияны араларында бирге ишлеуно вопронларына кыралган эди.

Иновацияны програмжалы кеңсирине жангы бла ишлер кесини кѳз къараман айта туруп, вице-премьер чертегинча, бек алга орта болжалы эм узакъ болжаллы шарт программала кыабыл этилидикле. Харкюнюк ишни юсюнден, Хлопонин айтханды кѳре, ол иш эки жаңындан да бийик чачтылуу тамамланла барады.

Темир жолчула бек жаратадыла

Север Кавказ Темир жолда ишлеген адамланы Крымск шахарда къюриленер СКДЖ-ны Сониде филиалы ишлеп берген жангы механизматла кеңсирине байламны белгиленгенди. ИТАР-ТАСС-ха ведомствону пресс-службасында айтхандыларча, ол юйледе адамлагуа тын жашуау жалчытары кыруу ашат да барды - жылуу, газ, душула, мебель. Бу юйледе темир жолчула кеслерины су тубиюнде къылагын энци мели юйлерине ремонт этилип бошалгынычы жарашарыдыла. Алада ремонт ишлени 2013 жылда бошарга белгиленгенди. Жашуу журтла орта сабиле Кыран тегизи жазгалаарында солучу лагерге берилдикле.

Нызамны тохтатшдырадыла

Астрахананы мэриясы бу шахарда бек эрттеги эм уллу рыногуна нызамны тохтатшдырыла байламлы ишлени къоьрга алганды. Мында састууна жану адамлагуа эм транспортта уллу проблемала чыгарылды.

«Большые Исады» рынок состоу базарды, анда торлюторлю прокудлан башлап, арбава ѳздюриген жану-уларга дерн да. Алай предпринимательлени кѳпери, кеслериин бизнесплен кенгерте, токенчилерине адамла эм транспорт журиген жерге къыардыла. Алай бла уа жолда журиюну тыйып къоьган чекте жетгенди, дегенди ИТАР-ТАСС-ха шахарны администрациянысы пресс-службасында.

Мэрияны полициясыны кыулукучулары орамлада зонсу састы-аулу этгенлени аныкълануу эм кетерюно къоьга кыаты алгандыла. Астрахананы мэри Михаил Смирнов тапандыруу эм жарашдыруу бла управленийы начальнигыне къырал автоспекция бла бирге бу жуукъ заманда транспортну эм адамланы журиюуларын тап халга келтирюу схемасын жарашдырырга деген буюру бергенди.

Таможня пунктуни кече-юн да ишлерин излейди

Россейни таможняны кыулукучулары сугъалагуа боллай предложение бергендиле – россейли, грузинли тамоня пунктуни кече-юн да ишлерине этерге эм эки къарланы араларында тюрп алайдырууну жангыдан кырауа. Аны юсюнден ИТАР-ТАСС-ны корреспондентине регион ведомствону Дондагы Ростовда жыйылдууна аны таматасы А. Ашквалов айтханды.

Красная Полянаны курортларындан юлюг алырга чакырадыла

Сочини властылары тау-лыжа курортлары тапандырууда Красная Полянаны курортларындал колгу алырга соудиле. Аны юсюнден журналистлеге шахарны мэри Анатолий Пахомов олимпиадала къонак алынуу зоналарга къарау бла байламлы инспекция этичюно кезуюнде айтханды.

«Курортный олимп» деген аты бла жыл сайын бардыруу конкурсу отогларына кѳре, бу жол Кыбартыны тау- лыжа курорту саналганды бек иги. Соуч шахарны мэри инспекцияга кеси бла бирге кытайшырга битеу журт районну башчыларын, курорту санитар болуу иочун жуулауу управленийларыны башчыларын, территориалы самоуправленияны Советлерине келечилерин да чакырырганды.

«Бизни къууанчыларыбыз, жарысуларыбыз да бирдиле»

Ахыры. Алып 1-чи бетдеди.

Быллай ишлени хатасын Европаны юлгосунде кѳрѳѳѳ. Тышандан келген этнический къуумила кеслери бла бирге жангы культура келтиргенди, алай аны бла чеклени къалмай, анда жашаган халкъланы тѳрелерини сазы стип башталганды. Кѳп болмай Амстердамда алап къуумила Жангы жылы байрамында назы теркени салырга къажуу тургандыла», - дегенди.

Дин къулукучуга сорупла кѳп эдиле. Институтуно дошенти Тегизова дин кыралчыле бир бирлерине келтишмагъан вопронла бармыдыла деп сорганды. Феофилакт айтырчы, конфессияланы социальный проблемаланы тамамлаганда, бирге ишлегиленерин чертегинди. Алай динни жорууларга ала байлыкъла вопронлада уа байлыкъла жокдула. «Адамланы жарысуларын тамамлаганда, муслиманни организацияла бирге ишлегилисе. Сѐз очюно, Старорепле крайда кызыла жуулу кыксанлары иочун ала ишешколга кырайылдыла деген проблема чыккъанды. Бизни ол жаны бла синауубуз барды, килсизда дини школга кырыз, анда сабиле, орта школпадыла, билим аладыла, аны бла бирге уа дин тѐрелени да толтургуа онглары барды. Бу синаууну юсюнден муслиман организацияла айтханды», - дегенди. Христиан эм муслиман адамла койор кырауа эркинликте деп да соргандыла. Феофилакт эки жаш адам жашуаларын байларга сие эселе, ала бир бирлерине буну жорууларны толтургуа кеч салпык туюл эселе, эркиндиле, дегенди. Алай сабилерине кеслериин динлерин зор бла алдырырга жарамды. «Ала огтенден сора динни кеслери сайларга керекдиле», - дегенди.

Феофилакт башка сорупла да жуунала бергенди. Тобушуден сора уа ол институту музейи бла шагырейленгенди.

ТИКАЛАНЫ ОТИМА.

Михаил БИТОКОВ. Пенсия фонду Кыбарты-Малкырада блонмюно пресс-служба.

Дин къулукучу оюм этгенден, халк кесини культурасын сакъларга, алай башханыкын а энци этмезге керекди. Быллай болумда уа сабилени тюз ниетлеге юйретуу бютюнда магъанала болды.

Сѐз топорантыну юсюнден да барганды. Феофилакт дин адамны тѳзеге юйретгенни белгилегенди, алай тѳзюмню чеклери барды. Этносну культурасына, адет-тѳрелерине хурмет этиле эсе, тышандан келген къаууила алапы сакъларга айта эселе, ол заманда тѳзюмлюкюно, бирге жашууну юсюнден айтыврга болды.

Алай жеринде жашаган этносну адетлерин жок этерге, кесини ниетлерин жайрга кюреш-

Къонакълала къонакълбайла - ѳмюрлеге къарындашла

Ахыры. Алып 1-чи бетдеди.

Огары Акъшадан Аслан Гедгатов а Огары Жемталада Ксаналаны Азаматха къонакълага барганды. Аслан тау элде жашуу кылай барганы бла шагырейленгенди, жашчыкъла бирге Нальчикге барып солугандыла. Аслан Гедгатов: «Энди Азамат мени къарындашымды», дегенди.

Герменчикден Ахмет Таов а Ново-Ивановка элде Роман Рыску къонакъла болганды. Кхибиликъдан Умарланы Мухаммат Герменчик элде Астемир Тарюкюну юйюрюно совила кыонагы эди ноябрь айны тѳрт кюнюно ичинде. Мухамматты аласы Альберт жашына кыабартыла бек иги болганыларын, эпиле да эс бурь-анларын къуунын айтханды.

Альберт жашчыгыны кыабартылы къарындаш болганына ыразады эм Тарчоковлагуа сугъагуа кѳз бергенди, Тарчоковлау Умарлагуа - сурат.

Дагыда Аушгерден Жаболаны Рамазан бла Нартадан Мухамед Хамулов, Бабуригенде Хуболаны Элдар бла Аргудандан Астемир Мухоефов энци къарындашдыла.

Къоношчу бла шуѳлукучу излемеген кеси кесине жауду. Кавказ битеу да биле турган миллетлени юйюдо. Анда жашагъанла бир бирлерин кѳрѳп болмасала, чачылыкды мекям. Кавказны сакълар иочун, халкъланы араларында шуѳлукучу юйлендиривге керекди. Буюнлюкде аны Кыбарты-Малкырада кѳпге анылайылды.

Дин ахлусу Константин Осипов: «Биз бир бирибизге не къадар жуукъ болсакъ, ол къадар Аллахха жуукълшашабыз», - дегенди. Залда олтурганын ол сѐлгерге ырызакыларын къызыу къарола бла билдиргенди.

БАЙСЫЛАНЫ МАРИЯТ.
Суратла автордуула.

ТУРИСТ КЛАСТЕР Инфраструктурыга уллу магъана бере

Минги тауну тийрелеринде сакънеле бла кѳп адамланы учуларыны тѳрени башланууна 25-чи декабрь санала эсе, быйыл а лыжачыла эм сноубордистле Кыбарты-Малкыраны тау беттерин ноябрьни экинчи декадасында сынал башлагандыла. Анга тап хауа болумла эм къарны тѳрениги да иги себеплик эттенди.

Курортланы ачынуу заманы алга кеңорлонгенди, алапы тийрелерин хазырлау ишлерге бек алга уа къоркъузуулукну жалчытууга чырмаула чыкмагандыла. Кыбарты-Малкыраны толтурууучу властында бизге айтханды, курортла кыоркъузуулукларыны жалчытууу жаны бла вопронго 2011 жылда бандолуполыны курорт зонада бир неча бузуклуку ишлери этилгенлеринден сора тынгыл къаралган эди.

Региону башчылары Минги тауну тийрелеринде предпринимательлени правону сакълануу органлаги тири болушук этерге чакырган эдиле. Туристе энци ЧОН-Па къаралган эдиле.

Мындан алгъарыда уа видеокамерла да орнатылгандыла. Техника жаны бла кыоркъузуулукну юсюнден айтханды уа, «Курорт Эльбурс-ОАО, аны учредительлеринден бирерни КъМР-ни правительствосуду, трассалада хазырлануу ишлени бошай турады. Курортла Ростехнадзора контроль къырауна белгиленген болжакъа хазыр этилди.

Кыбарты-Малкыраны курортрында болу турган торнелюне жаланда трассаланы ишлеу болжакъа угъай, курорт структураны кесинде да этилдиликле. Региону башчысы Арсен Канжоев республикада туркиени айнытууну юсюнден вопронду 2000 жыллада охуну кенгерген эди. Аны бла байламлы проектны тын инвесторла да жараткан эдиле, алай битеудини ала кытылык чыккъаны хатасындан кѳп умут толмай къалганды.

Анга да къарамай, энци иштерик курортуни инфраструктурасын хазырлау жаны бла ишле бардырылганлай тургандыла. Бек алга Минги тауну север жагына жолу ишлейди, бу тау курорт бла Кисловодскын араларында байлыкълы бютюнда охко болукту. Жол 2012 жылда ишлени бошалгынычы. Туристе Минги тауга «Минеральные Воды» аэропортудан терк эм тын жетерикди.

Бусагъатда Минги тауну шимал беттерин айнытуу мураты («Курорты Северного Кавказа» - ККР)

АНГЫПАТЫУ Пенсияга ахча къошчу программага кеч къалмагъызыз

Пенсияга къырал ахча къошчу атуу программага къошудура жылдан аз къалганды. Анга къатыш иочун, 2013 жылны октябрь айына дерн биринчи тѳлеуну этерге керекди.

Программа бла бютюнюкюде тогуз миллиондан аслам хайрыланганды. Ол ишлегили бери ала оюн миллиондарха жуукъ тѳлеу этгенди. Жангы да былтыр 450 миллион гедгетди. Ол а 2011 жылдан 450 миллионга кѳпю. Ол ахча, адам кес сайлау, управлюющей компанияга неда къыралныкы болмаган пенсия фондлагуа ѳтдюрюледи. Сайлау этилмеген эсе уа, «Внешэкономбанк» къырал управлюющей компанияга.

Программага бир торлю жерде ишлеген инсан киривге болукту. Аны чеклеринде адамны тѳлеуени ай сайын, неда бир кереге кеси сойиген бир банка,

